

Παρασκευή σβώλων:

Αργιλόχωμα κοσκινισμένο (αποφύγετε τον μπετονίτη γιατί δεν βλαστάνουν), σπόροι εποχής, νερό, σανίδια για το χτύπημα της μάζας, μουσαμάς για το στέγνωμα των σβώλων. Αναμειγνύω το χώμα με τους σπόρους ώστε να μην φαίνονται οι σπόροι (περίπου 1 κούπα σε 30 κούπες χώμα), προσθέτω νερό να γίνει πηλός και να πλάθεται και παίρνω χούφτες τις οποίες χτυπώ σε σανίδα για να φύγει ο αέρας. Πλάθω σβώλους ώστε να μην κάνουν ρωγμές (προσθέτω νερό) σε μέγεθος ανάλογο με το μέγεθος των σπόρων. Μπορεί να γίνει και με μακαρονάκι που κόβω με το μαχαίρι ροδελίτσες. Αν ακούαμε για βροχές, τους σπέρνουμε και βλαστάνουν πιο γρήγορα. Διατηρούνται στεγνοί, εάν είναι καλής ποιότητας σβώλοι, σε παλέτες σε ξηρό χώρο και σπέρνονται όποτε ευνοούνται ή όποτε χρειαζόμαστε.

Κάνω δοκιμή πλάθοντας μερικούς σβώλους από διαφορετικό χώμα και μετά το στέγνωμα τους βουτάω στο νερό. Όσο πιο πολύ κρατήσουν χωρίς να διαλυθούν, τόσο το καλύτερο.

Με τη μπετονιέρα γίνονται 1:1 οι σπόροι-σβώλοι.

Επιλογή φυτών:

Το σέλινο, ο μαϊντανός, το σπανάκι και το καρότο έχουν δύσκολη βλαστικότητα. Χρειάζονται 15-30 μέρες συνεχούς υγρασίας για να βλαστήσουν ή μούσκεμα 48 ώρες και στέγνωμα στη σκιά. Συνδυάζονται με ρόκα και σέσκουλα που παρέχουν σκιά κι έτσι ευνοούνται τα υπόλοιπα. Καρότα μπορώ να σπέρνω ανά 20 μέρες για να έχω συνεχώς.

Τα ψυχανθή τα μουσκεύω από μισή έως 2 ώρες ανάλογα το μέγεθος του σπόρου πριν τα κάνω σβώλους.

Ενδιαφέροντα, χρήσιμα λαχανικά και πολύ θρεπτικά είναι επίσης το κιχώριο, το παστιλάκι,

η σκορπονέρα, ο πετασίτης, το ταραξάκο, το μακρύ ραπάνι. Μπορώ να βάλω και αρωματικά φυτά μαζί στους σβώλους.

Για τα έρποντα λαχανικά (κολοκύθα, αγγούρι, σεχι, καντούρι, λούφα) βάλτε στο δρόμο τους κλαδιά ή κορμούς ή σε φράχτη.

Πατατόσπορο ή κόβοντας μεγάλες πατάτες και αλείφοντας με στάχτη που αφήνουμε να ξεραθεί πριν φυτέψουμε. Μπορούμε να φυτέψουμε και στα 10 εκ. καλύπτοντας με άχυρο. Ακόμα και σε βαρέλια με τρύπες όπου θα συμπληρώνω χώμα όσο το φυτό μεγαλώνει. Για την γλυκοπατάτα απαιτούνται 4 μήνες χωρίς παγετό, θέλει ζέστη. Στα νότια μπορεί να μπει Απρίλη σε κοκκινόχωμα που λατρεύει. Όταν βλαστήσει στο χώμα και απλώσει, κόβουμε κομματάκια 20 εκ. και φυτεύουμε δίπλα.

Αν αγοράσουμε σπόρους από κατάστημα ζητάμε standard seeds, παλιούς, αγροτικούς σπόρους. Όχι υβρίδια.

Χρησιμοποιώ κοπριά από υγιή ζώα, χωρίς αντιβιοτικά ή ορμόνες και κυρίως μικρά ζώα (μια γελάδα χρειάζεται 10 στρεμ.). Καλό είναι το κομπόστ καλά χωνεμένο. Η καλύτερη περίπτωση είναι η χλωρή λίπανση και η συνεχής καλλιέργεια όπου επιτυγχάνεται μόνιμη λίπανση του εδάφους.

Σχετικά με το πότισμα κοιτάζω τα φυτά πολύ πρωί ή αργά το απόγευμα εάν διψούν για να ποτίσω. Ποτίζω μακριά από το φυτό και όχι στα φύλλα. Αν οι σκοπιμότητες επιβάλουν πότισμα με μπεκ (δεν ενδείκνυται βέβαια) τότε βάζω μακριά από τη ρίζα το μπεκ, αλλιώς προκαλούνται σηψιρριζίες.

Σαμάρια:

Τσαπίζω περιμετρικά στο σαμάρι και ανεβάζω το χώμα ως 20 εκ. σε φάρδος 1.40 μ. και σχήμα ορθογώνιο, οβάλ, ή όποιο άλλο. Όσο πιο πολύ το σηκώνω, καλύτερο για τα φυτά, αλλά θα χρειαστεί περισσότερη φυτοκάλυψη. Μπορούμε να αφήσουμε μερικές πέτρες γιατί ανεβάζουν τη θερμοκρασία. Βγάζουμε τυχόν αγριάδα και άλλες ρίζες. Προσθέτουμε

οργανική ύλη, ρίχνουμε τους σβώλους και σκεπάζουμε με άφθονο χόρτο-άχυρο. Ποτίζουμε αρχικά και μετά αραιά και όταν βγουν τα φυτάρια και χρειάζεται, αραιώνουμε τοπικά το άχυρο. Αν έχουμε μεγάλη πυκνότητα, αραιώνουμε και μεταφυτεύουμε. Σε περίπτωση δυνατού αέρα, καλύπτω και με κλάρες πάνω από το άχυρο. Όταν μαζεύω καρπούς, τα φυτικά υπολείμματα τα αφήνω στο χωράφι. Βελτιώνω συνεχώς το έδαφος, και σε περίπτωση που είναι πολύ άγονο δεν του βάζω απαιτητικές καλλιέργειες (ντομάτα, μπρόκολα, κ.ά.). Ουδέτερα είναι το καρότο, το σπανάκι, το πράσο και λιγότερο απαιτητικά τα ψυχανθή. Σημαντικό είναι να βάζω την ίδια καλλιέργεια στο ίδιο σημείο μετά από 4 έτη. Αφήνω να σποριάσουν μερικά και μαζεύω τους σπόρους. Πριν μαζέψω το 80% των φυτών σπέρνω το επόμενο για να προηγούνται τα καλλιεργούμενα των αγριόχορτων. Κόβω επιφανειακά και αφήνω. Δεν ξεριζώνω. 20 μέρες πριν μαζέψω δεν ποτίζω. Για τη συντήρηση των λαχανικών τα τυλίγουμε πρώτα σε χαρτί και μετά σε πλαστικό.

Πως προχωράμε σε αγρόκτημα:

Μια μέση οδός είναι να βάλουμε δέντρα, μεγάλη ποικιλία ποωδών φυτών, ψυχανθή, και στη συνέχεια να δημιουργήσουμε λαχανόκηπο. Μηλιές, κερασιές, καρυδιές, κυδωνιές, αμυγδαλιές, σε άλλη περίπτωση σιτηρά. Λίπανση χλωρή ή υγιής κοπριά. Με σιτηρά (10 κιλά αρχικά) και ψυχανθή δημιουργούνται προϋποθέσεις για τη μελλοντική αξιοποίηση του χωραφιού τον επόμενο χρόνο με καλαμπόκι, τριφύλλι (κατευθείαν σπορά με 10κιλά άμμο: 1 κιλό τριφύλλι), μηδική, που θα εξαφανίσουν τα αγριόχορτα. Για να καλλιεργούμε μια ποικιλία πρέπει να ξέρουμε γιατί την επιλέγουμε και θέλουμε να τη διατηρήσουμε.

Γενικά:

Σε ελαιώνα προσπαθώ να καλύψω το έδαφος με άλλα φυτά όπως ψυχανθή.

Όσο περισσότερο υλικό αφήνω να σαπίσει στο έδαφος, τόσο πιο γόνιμο γίνεται. Σκεφτείτε το δάσος που ούτε σκαλίζουμε ούτε τίποτα και έχει το πλουσιότερο έδαφος.

Στο χωράφι αφήνω επιλεκτικά δέντρα και θάμνους ανάλογα με τις προσωπικές σκοπιμότητες.

Φτιάχνουμε καλό ανεμοφράκτη με τις κατάλληλες για την περιοχή ποικιλίες.

Τα αειθαλή δέντρα έχουν τη δυνατότητα να δημιουργούν μικροκλίμα στο χωράφι.

Δάφνη, κερασιά, βιβούρνο, κυδωνίαστρο, άρκευθος, πουρνάρι, μουσμουλιές και δέντρα ενδιάμεσα για σκίαση. Τελευταία παρουσιάζονται ηλικιακά εγκαύματα στους καρπούς.

Για τον ίδιο λόγο προτιμούμε την πυκνή φύτευση, όχι αραιά, ή δενδροσκίαση.

Για να αλλάξουμε τη γεωργία πρέπει να αλλάξουμε τη διατροφή μας. Καμία αγροτική οικογένεια δεν θα έπρεπε να αγοράζει προϊόντα. Δεν είναι το θέμα πόσα βγάζω μόνο αλλά και πόσα θα ξοδέψω. Εάν βγάλω 10 κιλά σπανάκι θα πάρω 10 ευρώ. Εάν όμως τα κάνω 5 ταψιά σπανακόπιτες θα πάρω 50 ευρώ. Επίσης, όταν ένας αγρότης βγάζει 1000 ευρώ το στρέμμα δεν τον ρωτάμε πόσα ξοδεύει στα νοσοκομεία από τα φυτοφάρμακα που τον δηλητηριάζουν!

Ας εκπαιδύσουμε και τα παιδιά μας. Ας κάνουμε σχολικούς λαχανόκηπους όπως στην Κορινθία.

Το κάψιμο του χωραφιού πριν το όργωμα στην ουσία δε λύνει κανένα πρόβλημα. Το θέμα είναι να έχουμε βλάστηση όλο το χρόνο.

Ο άνθρωπος πυροβολεί τη φύση γιατί η φύση είναι αντικείμενο εκμετάλλευσης γι' αυτόν. Αν δεν αλλάξει αυτή η νοοτροπία, είναι σα να πυροβολούμε τον εαυτό μας. Δεν αλλάζει τίποτα.

Το μεγαλείο της φύσης συγκλονίζει, εάν δεν μας ταρακουνήσει μέσα μας τότε τι περιμένουμε;

Όλοι μας όταν πίνουμε νερό γάργαρο από πηγή βγάζουμε έναν βαθύ αναστεναγμό από μέσα μας. Εάν πιούμε εμφιαλωμένο συμβαίνει το ίδιο;

Η δράση θα έρθει από μόνη της εάν νιώσουμε βαθιά αυτό που γίνεται γύρω μας. Δεν γίνεται άνθρωποι να υποφέρουν παντού κι εμείς να είμαστε ευτυχισμένοι.

Αν αποφασίσουμε πραγματικά τι θέλουμε στη ζωή έχει ήδη αρχίσει να γίνεται.

ΤΟ ΦΥΣΙΚΟ ΣΧΗΜΑ ΤΩΝ ΔΕΝΤΡΩΝ

Είτε έχουμε έναν ελαιώνα είτε ένα ροδακινεώνα είτε έναν κερασώνα κ.λ.π., αυτή είναι η βασική προσέγγιση, την οποία ακολουθούμε για να μετατρέψουμε μια μονοκαλλιέργεια, που είναι καταστροφική για τη γονιμότητα του εδάφους και αποτελεί αιτία πάρα πολλών προβλημάτων με ασθένειες και προσβολές από έντομα. Φανταστείτε έναν κάμπο που έχει μόνο ελιές ή μόνο ροδακινιές ή μόνο καρυδιές. Οποιοδήποτε μικρόβιο ή έντομο που προσβάλλει τις καλλιέργειες αυτές, έχει χιλιάδες καρπούς - εκατομμύρια καρπούς - για να τους χτυπήσει, να εξαπλωθεί με έναν τρελλό ρυθμό, έτσι ώστε να μη μπορούμε να ελέγξουμε την αρρώστια, παρά μόνο με φυτοφάρμακα - είτε βιολογικά είτε χημικά - ή με διάφορους άλλους τρόπους.

Η μονοκαλλιέργεια, λοιπόν, είναι ένα τεράστιο λάθος, που οδήγησε τη γεωργία σ' όλο τον κόσμο σε μαρασμό. Ήταν η κυριότερη αιτία, που κατέστρεψε τη γονιμότητα του εδάφους και δημιούργησε τεράστια προβλήματα, που συσσωρεύτηκαν και για τα οποία δε μπόρεσαν να δώσουν απάντηση ούτε οι επιστήμονες ούτε οι αγρότες. Φυσικά η μονοκαλλιέργεια αφορά και τα λαχανικά και όχι μόνο τα οπωροφόρα δέντρα, ή οποιοδήποτε είδος φυτού καλλιεργείται μόνο του, χωρίς μεγαλύτερη ποικιλία.

Εδώ, στην περίπτωση αυτή που λέγαμε και στην περίπτωση του φίλου μας του Δημήτρη, που έχει έναν ελαιώνα περίπου 40 στρέμματα, πάντα ξεκινάμε να εγκαταστήσουμε μια μεγάλη ποικιλία οπωροφόρων δέντρων και δασικών δέντρων ή δέντρων που βελτιώνουν το

έδαφος. Κάτω από τα δέντρα αυτά, καλό είναι να έχουμε μια ποικιλία ετήσιων φυτών, ποωειδών φυτών, που μπορεί να είναι σιτηρά, φυτά χλωρής λίπανσης, αυτά, δηλ., που βελτιώνουν το έδαφος, όπως ο βίκος, οι μυρτιές, το τριφύλλι, τα κουκιά, τα λούπινα, οι αρακάδες- όλα αυτά που λέγονται ψυχανθή- τα οποία παίζουνε βελτιωτικό ρόλο. Και μαζί με αυτά να συμβιώνουν, να μεγαλώνουν παράλληλα, τα λαχανικά, όπως η ρόκα, τα σέσκουλα, τα λάχανα και διάφορα άλλα.

Αυτή είναι η πραγματική εικόνα της φύσης. Ποτέ στη φύση δεν υπάρχει μονοκαλλιέργεια. Αυτό είναι ένα ανθρώπινο μοντέλο που προέκυψε από το νου και βέβαια να ξέρετε ότι τίποτα δε μένει σε επίπεδο καλλιέργειας. Όλα μεταφέρονται στο νου και από το νου μεταφέρονται στη δράση μέσα στη φύση. Όταν έχουμε μονοκαλλιέργεια στο χωράφι έχουμε μονοκαλλιέργεια και στα μυαλά μας. Τα μυαλά μας είναι κολλημένα σε μια κατεύθυνση, χωρίς να μπορούν να δουν το ευρύτερο, το περισσότερο ποικίλο. Όταν βοτανίζουμε ένα χωράφι ή έναν λαχανόκηπο, βοτανίζουμε και τον εαυτό μας. Θέλουμε να ξεριζώσουμε τις κακές πλευρές μας, θέλουμε να κρατήσουμε τις καλές μας, με αποτέλεσμα να είμαστε σε συνεχή σύγκρουση. Όταν οργώνουμε το χωράφι, θέλουμε να οργώσουμε και τον εαυτό μας, να αρχίσουμε να τον βελτιώνουμε, να τον κάνουμε καλύτερο. Πάντα, δηλ., πέφτουμε σ' αυτή την παγίδα, του να βελτιώσουμε το νου, να αλλάξουμε το νου.

Όλα αυτά, λοιπόν, οδήγησαν σε αδιέξοδα γεωργικά και είναι σημαντικό να το γνωρίζουμε, γιατί ακόμα και αν δεν είμαστε αγρότες είναι σημαντικό να ξέρουμε τις αιτίες. Η κατάρρευση της αγροτικής τάξης σ' όλο τον κόσμο, οφείλεται στη μονοκαλλιέργεια και σε μια γεωργία που δε στοχεύει στο να δημιουργήσει ένα γόνιμο χώμα αλλά στο να δώσει λεφτά στους καλλιεργητές. Με αποτέλεσμα, πλέον, ούτε και τα λεφτά να είναι πραγματικότητα. Ο αγρότης καταρρέει σ' όλο τον κόσμο, γιατί όταν η γη χάσει τη γονιμότητά της, τότε τα φυτά δεν είναι υγιή, το κόστος παραγωγής με λιπάσματα και φυτοφάρμακα είναι πάρα πολύ υψηλό, οι τιμές, όντας καθηλωμένες, δεν του επιτρέπουν να καλύψει τα έξοδά του και ο αγρότης τελειώνει.

Θα σας πω μόνο ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα: στο νομό της Πέλλας και της Ημαθίας και της ευρύτερης Μακεδονίας, τα μήλα φεύγουν με 15 λεπτά από τα ψυγεία και το κόστος παραγωγής είναι 40 λεπτά. Δηλ., ο αγρότης κάθε χρόνο μπαίνει μέσα τουλάχιστον 100%. Το ίδιο ισχύει και για τα ροδάκινα. Πούλησαν τα ροδάκινα 10 λεπτά και εδώ και ενάμισυ χρόνο δεν έχουν πάρει τα λεφτά τους οι αγρότες. Είναι μια κατάσταση ομηρίας, στην οποία ο αγρότης συνεχίζει να παραμένει εγκλωβισμένος, γιατί δεν ξέρει τι άλλο να κάνει. Και το αστείο είναι ότι κάθε φορά που συμβαίνει αυτό και τον ρωτάς τι θα κάνει, σου λέει ότι θαβάλει πάλι τις ίδιες καλλιέργειες, πάλι ροδάκινα. Βάλε ότι βάζουν οι πολλοί... Αυτή είναι η φιλοσοφία τους, κάνε ότι κάνουν οι πολλοί, για να θυμώσετε μαζί, για να κλάψετε μαζί...

Εδώ, λοιπόν, στην περίπτωση του οποιουδήποτε -ώνα, το πρώτο και σημαντικότερο είναι να εγκαταστήσουμε μια μεγάλη ποικιλία φυτών. Έτσι, λοιπόν, αν έχουμε έναν ελαιώνα-αναφέρομαι στην περίπτωση του Δημήτρη που έχει 40 στρέμματα ελιές- μπορούμε να βάλουμε αμυγδαλιές. Είναι φυτά που αντέχουν πολύ στην ξηρασία. Μπορούμε να βάλουμε βερυκοκκιές. Όλες οι βερυκοκκιές μπορούν να αντέξουν πάρα πολύ στην ξηρασία. Μπορούμε να βάλουμε μουςμουλιές, τις γιαπωνέζικες, τα κίτρινα τα μούσμουλα, να βάλουμε τα μούσμουλα τα Μακεδονικά, τα καφέ, που είναι σαν τα γκόρτζια, που καφετίζουνε σαν να σαπίζουνε και γίνονται πεντανόστιμα. Μπορούμε να βάλουμε ροδιές. Σας μιλάω για οπωροφόρα δέντρα που δε χρειάζονται καμμία στήριξη είτε από νερό είτε από οτιδήποτε άλλο. Οι συκιές, σαφώς, είναι ένα είδος και αν πάμε ακόμη πιο νότια, υπάρχουν οι φείζοες. Είναι μια καλλιέργεια που προωθήθηκε στην Κατερίνη αλλά δεν αγάπησαν αυτά τα φρούτα οι Έλληνες. Μπορούμε, επίσης, να βάλουμε χαρουπιές αν πάμε πιο νότια, που είναι απόλυτα ανθεκτικές στην ξηρασία. Και με αυτόν τον τρόπο, φυτεύοντας παράλληλα ή σπέρνοντας ακακίες, βελτιωτικές του εδάφους, του γένους μιμόζα, θα μπορέσουμε να δημιουργήσουμε ένα ποικίλο περιβάλλον, το οποίο θα λειτουργεί αρμονικά. Δηλ. δε θα χρειάζεται λιπάσματα, γιατί θα το οργώνουν, θα το φρεζάρουν και θα το λιπαίνουν τα ίδια τα φυτά, τα ποώδη φυτά, τα δέντρα και τα βελτιωτικά του εδάφους. Έτσι, δε θα χρειάζονται φυτοφάρμακα ή λιπάσματα, γιατί τα δέντρα θα είναι υγιή, τα ποσοστά προσβολής από αρρώστιες θα είναι κάτω από 50% και πρακτικά όταν είναι τόσο μικρά τα ποσοστά, δε συντρέχει κανένας λόγος να κάνουμε επέμβαση είτε με λιπάσματα είτε με ραντίσματα με μυκητοκτόνα ή εντομοκτόνα.

Τώρα, από όλα αυτά τα είδη που είπαμε ότι μπορούμε να βάλουμε, πέρα από τις λεπτομέρειες ως προς αυτά, να ξέρουμε ότι για να φτάσουμε στην κατάσταση, αν όχι της πλήρους απουσίας του ποτίσματος αλλά τουλάχιστον στον περιορισμό του στο ελάχιστο και να έχουμε καλές αποδόσεις, τα κλειδιά είναι να αυξήσουμε τη γονιμότητα του εδάφους. Λέγαμε χθες ότι όσο πιο γόνιμο έδαφος υπάρχει, τόσο περισσότερο αξιοποιούνται το χιόνι και η βροχή. Το γόνιμο έδαφος είναι ένα φυσικό σφουγγάρι, Αν έρθετε στο χωράφι μου που έχει να οργωθεί 23 χρόνια, δεν έχει σκαφτεί, δεν έχει φρεζαριστεί, μπορείτε να σκάψετε το χώμα με τα δάχτυλα σας. Τόσο αφράτο είναι και ας μην έχει καλλιεργηθεί ποτέ. Όσο πιο πολύ οργώνουμε, φρεζάρουμε και κατεργαζόμαστε το έδαφος, τόσο πιο σκληρό γίνεται. Τόσο πιο πολύ καταστρέφεται το σύστημα μέσα από το οποίο κινείται το νερό, ο αέρας και η τροφή, με αποτέλεσμα το έδαφος να χάνει τη γονιμότητά του, να υποβαθμίζεται και να μπαίνουμε σε ένα φαύλο κύκλο ενεργειακής σπατάλης, κάνοντας ολοένα και περισσότερα πράγματα.

Βέβαια, για να πετύχουμε ακόμη μεγαλύτερη απεξάρτηση από το πότισμα, το δεύτερο κλειδί είναι η ζουγκλοποίηση του κτήματος. Όσο πιο πυκνή βλάστηση υπάρχει σε μια έκταση, όσο λιγότερος ήλιος μπαίνει ανάμεσα στα δέντρα - δε λέμε να τον αποκλείσουμε τελείως - όσο περισσότερο καλύπτεται με ποώδη ή θαμνώδη και δεντρώδη βλάστηση μια έκταση, τόσο πιο γόνιμο γίνεται το έδαφος, τόσα πιο πολλά σκουλήκια έχει, τόσο πιο πολλούς μικροοργανισμούς, τόσα πιο πολλά μικρόβια, που δημιουργούν ωφέλιμο έδαφος.

Θα σας δώσω ένα παράδειγμα για το τι σημαίνει γόνιμο έδαφος και το τι σημαίνει αφράτο έδαφος. Κάποτε, σε ένα πείραμα που έγινε στις γεωπονικές σχολές, βάλανε 5 κιλά θειϊκή αμμωνία σε ένα έδαφος που ήταν σκληρό σαν τσιμέντο και βάλανε και 2 κιλά σε ένα άλλο που ήταν αφράτο. Αυτό που ήταν αφράτο έδωσε πολύ καλύτερη παραγωγή με τα 2 κιλά λίπασμα, από το άλλο, που είχε 5 κιλά και ήταν σκληρό σαν τσιμέντο. Είναι πάρα πολύ σημαντικό, λοιπόν, ακόμη και για την απορρόφηση των λιπασμάτων, να υπάρχουν αερόβια βακτήρια. Τα αερόβια βακτήρια υπάρχουν μόνο, όταν το έδαφος είναι καλά αεριζόμενο και αφράτο.

Επομένως για να μπορέσουμε να πετύχουμε την ανεξάρτησή μας όλο και περισσότερο από το πότισμα, πολύ σημαντικό είναι να μπορέσουμε να πετύχουμε μια ζουγκλοποίηση του κτήματος, όσο το δυνατό.

Και περνάμε στο 3ο βήμα, που είναι να σπείρουμε κουκούτσια από δέντρα, για να μπορέσουμε να έχουμε δέντρα, που βγαίνουν κατευθείαν από το κουκούτσι στο χωράφι μας. Τώρα το ερώτημα που γεννιέται είναι αν τα κουκούτσια αυτά, που θα βάλουμε από φρούτα του εμπορίου είναι κατάλληλα. Μέχρι στιγμής, δεν υπάρχουν παρά μία ή δύο περιπτώσεις – μερικά είδη λωτών – που να είναι δέντρα υβρίδια. Όλα τα δέντρα δεν είναι υβρίδια. Είναι διάφορες ποικιλίες, ίσως πολύ βελτιωμένες, πολύ μακριά από τις ανθεκτικές ποικιλίες του παρελθόντος αλλά δεν παύουν να είναι ποικιλίες ανοιχτής γονιμοποίησης, που αναπαράγονται πιστά. Τώρα, όταν σπέρνουμε ένα κουκούτσι από βερύκοκκο που φάγαμε, από δαμάσκηνο που φάγαμε, από ροδάκινο που φάγαμε, δε θα βγει ούτε άγριο δέντρο ούτε ήμερο. Αυτό που θα βγει, θα είναι κάτι ανάμεσα στο άγριο και στο ήμερο. Αλλά θα έχει ένα σχήμα που θα είναι φυσικό. Αν εμείς θέλουμε να μάθουμε το φυσικό σχήμα του δέντρου, δεν έχουμε να κάνουμε τίποτα άλλο από το να βάλουμε κουκούτσια από τα φρούτα που τρώμε είτε είναι κεράσια είτε είναι δαμάσκηνα είτε είναι ροδάκινα ή αχλάδια ή μήλα ή οτιδήποτε άλλο και θα έχουμε δέντρα ημιάγρια με καρπούς ανομοιόμορφους, που θα έχουν, όμως, φυσικό σχήμα. Όταν εμείς έχουμε το σχήμα των φυσικών δέντρων στο νου μας, έχουμε μια νοητική, μια οπτική εικόνα του πράγματος, τότε μπορούμε ακόμη κι αν αγοράσουμε δέντρα από το φυτώριο, να τα έχουμε κατά το φυσικό σχήμα, σταματώντας βέβαια, το φυτώριο πριν να κόψει το πάνω και το κάτω μέρος του δέντρου. Ή γνωρίζοντας το φυσικό σχήμα του δέντρου, ακόμη και αν ο φυτωριούχος κάνει επέμβαση γιατί θέλει να το συσκευάζει εύκολα, μπορούμε να το επαναφέρουμε στο φυσικό σχήμα τα πρώτα τρία με τέσσερα χρόνια. Μετά είναι πολύ αργά. Δηλ. ελιές πάνω από την ηλικία των 6-7 χρόνων ή η συγκεκριμένη μουριά δε μπορούν να επανέλθουν στο φυσικό σχήμα. Έχει αλλοιωθεί σε τόσο μεγάλο βαθμό αυτό, που οποιαδήποτε επέμβαση και να κάνουμε δε μπορούμε να το επαναφέρουμε.

Ένας άλλος τρόπος να παρατηρήσουμε το φυσικό σχήμα του δέντρου, είναι να παρατηρήσουμε άγρια φυτά, στην άγρια φύση, στην ελεύθερη φύση, που μεγαλώνουν, που ανθίζουν και πάνε να κάνουν σπόρια. Όλα τα φυτά είτε είναι σινάπια είτε είναι βρούβες

είτε είναι η ρόκα ή οτιδήποτε άλλο, όταν ανθίζουν και ψηλώνουν προς τα επάνω, παίρνουν ένα σχήμα κοντά στο φυσικό. Αυτό που ήθελα να πω, όσον αφορά τα οπορωφόρα δέντρα που βγαίνουν από κουκούτσι, όταν λέμε ότι είναι ημιάγρια, εννοούμε ότι είναι μια θαυμάσια τροφή για μια οικογένεια, μια θαυμάσια τροφή για τους καταναλωτές που ξέρουν να εκτιμήσουν τις αληθινές γεύσεις. Όχι, όμως, γι' αυτούς που έχουν αλλοιωμένες γεύσεις. Και η ιδιαιτερότητά τους είναι ότι είναι ανομοιομορφα όσον αφορά το σχήμα, το μέγεθος, το βάρος. Δεν παρουσιάζουν την ομοιομορφία που είναι το ζητούμενο, δυστυχώς, στην αγορά σε όλο τον κόσμο. Βλέπετε ντομάτες που είναι σαν φωτοτυπία η μία με την άλλη, βλέπετε καρύδια που είναι καλιμπραρισμένα για να είναι στο ίδιο βάρος και ει δυνατόν στο ίδιο σχήμα.

Τα δέντρα αυτά έχουν μια ισχυρή πασσαλώδη ρίζα, που πάει σε βάθος σε αναζήτηση νερού, φαγητού και θρεπτικών στοιχείων. Άρα αυτά τα δέντρα είναι προορισμένα να επιβιώσουν. Το χαρακτηριστικό τους είναι ότι η ρίζα τους είναι κεντρική πασσαλώδης. Ενώ οι ρίζες των φυτών, που είναι φτιαγμένες στο εργαστήριο, είναι σαν μουστάκια ενός ανθρώπου, δεν έχουν κεντρική πασσαλώδη ρίζα. Είναι μικρές ρίζες που πάνε αριστερά, δεξιά σαν τα μουστάκια. Αυτές, βέβαια, δεν έχουν μνήμη επιβίωσης. Ένα δέντρο, που βγαίνει από σπόρο, έχει μνήμη επιβίωσης. Αυτός είναι ένας σοβαρός λόγος, που οι δασικές δεντροφυτεύσεις έχουν αποτυχίες. Διότι μέσα στο σακουλάκι, αν δε φυτευτούν πολύ γρήγορα οι ρίζες, αμέσως αρχίζουν και στριφογυρίζουνε, κάνουν ένα κουβάρι, ένα καλάθι, το οποίο δεν επιτρέπει την ανάπτυξη της κεντρικής πασσαλώδους ρίζας, η οποία θα πάει σε βάθος μεγάλο για να αναζητήσει νερό και θρεπτικά στοιχεία.

Για να σας δώσω μια μικρή εικόνα για το τι σημαίνει κεντρική πασσαλώδης ρίζα, σκεφτείτε ότι ένα πευκάκι που έχει 10cm ύψος μπορεί να έχει 40cm ρίζα. Καταλαβαίνετε ότι ένα τέτοιο δέντρο δύσκολα θα ξεραθεί. Γιατί η φύση δε βάζει τους ανθρώπους και τα φυτά να αρρωσταίνουν και να πεθαίνουν σαν τις μύγες, τα βάζει να επιζήσουν. Τα δέντρα δε μας χρειάζονται, μπορούν να επιζήσουν μόνα τους, όπως και τα φυτά, όπως και τα λαχανικά. Απλά, βελτιώνοντας πάρα πολύ τις ποικιλίες, οδηγηθήκαμε στο να έχουμε πολύ ευαίσθητα φυτά που έχουν ανάγκη την ανθρώπινη στήριξη. Άρα, λοιπόν, αυτή η κεντρική πασσαλώδης ρίζα είναι το κλειδί για την επιβίωση ενός δέντρου. Είναι μια ρίζα που πάει σε βάθος για την αναζήτηση νερού και θρεπτικών στοιχείων και μπορεί να μας δώσει αντοχή του φυτού σε ξηρασία, σε μεγάλη υγρασία, σε αρρώστιες, σε προσβολές από έντομα. Ένα δέντρο που μεγαλώνει απ' ευθείας από το κουκούτσι, ουσιαστικά δε χρειάζεται πότισμα. Τώρα αν στη συνέχεια εμείς θέλουμε να το μπολιάσουμε γιατί μας αρέσει μια συγκεκριμένη ποικιλία, π.χ. τα τραγανά κεράσια της Έδεσσας ή τα ροδάκινα ή οι γερμάδες, πάλι μπορούμε να το μπολιάσουμε απ' ευθείας στο χωράφι πάνω στο άγριο, που έχει βγει ή στο ημιάγριο. Και πάλι θα έχουμε τα δεύτερα καλύτερα δέντρα.

Άρα, λοιπόν, για να φτάσουμε στην περίπτωση να πετύχουμε τη μετατροπή μιας

μονοκαλλιέργειας οπωροφόρων δέντρων σε μια ποικίλη καλλιέργεια με δασικά δέντρα, με βελτιωτικά δέντρα, με μεγάλη ποικιλία οπωροφόρων, με ποώδη φυτά, λαχανικά, ψυχανθή και σιτηρά, που μεγαλώνουν κάτω από τα πόδια των δέντρων σε μια απόλυτη αρμονία, το κλειδί είναι να σπείρουμε σπόρους. Όταν φυτεύουμε δέντρα, κατά κανόνα έχουν ανάγκη τη δική μας υποστήριξη. Αν θέλουμε να φτάσουμε στη μετατροπή ενός ελαιώνα σε έναν οπωρώνα ποικίλο, που δε θα έχει ανάγκη ακόμα και ποτίσματος - σε ορισμένα όρια όμως, γιατί αν το κλίμα πάει όπως πάει τώρα, σε λίγο μόνο φραγκόσυκα θα καλλιεργούμε - το κλειδί είναι να σπείρουμε κουκούτσια.

Άρα, μαθαίνουμε το φυσικό σχήμα του δέντρου, μελετώντας το σχήμα που παίρνουν τα δέντρα που βγαίνουν από τη φύση. Καλύτερα σε σβώλους, γιατί στο έδαφος μπορεί να τα ψάξουν ποντίκια.

Όσον αφορά στη μεταφύτευση, αυτή είναι πάντα ένα σοκ. Αν μπορεί να γίνει με μπάλλα χώματος είναι καλύτερα. Αν έχετε υπ' όψιν σας όμως αυτό που είπαμε, ότι ένα δεντράκι 10 cm έχει ρίζα 40 cm, για να βγάλετε ολόκληρη τη ρίζα είναι πάρα πολύ δύσκολο, θα της κάνετε κάποια ζημιά.

Όσο γονιμοποιείται και βελτιώνεται το χώμα με τη μεγάλη πολυκαλλιέργεια, με ετήσια και πολυετή φυτά, με θάμνους, δέντρα και διάφορα άλλα φυτά, τόσο περισσότερο βαδίζουμε προς τη μείωση του ποτίσματος, μέχρι να φτάσει σε ένα ελάχιστο σημείο. Στην Έδεσσα, προσπάθησα και ο ίδιος να σταματήσω τελείως τα ποτίσματα αλλά έπεσαν δύο τρελλά καλοκαίρια, με πλήρη έλλειψη βροχών, που ήταν κάτι πρωτοφανές. Εμείς παλιά, στην Έδεσσα, καλλιεργούσαμε ντομάτες και καλαμπόκια, χωρίς να ποτίζει κανένας. Είναι τόσες πολλές οι βροχές! Αναγκάστηκα να στηρίζω τα μικρά δέντρα. Τα μεγάλα δεν είχαν κανένα πρόβλημα αλλά τα μικρά, τα καινούρια είχαν κάποιο πρόβλημα. Παρόλα αυτά, με τα κουκούτσια μπορείτε να φτάσετε και σε αυτό το σημείο, να μη θέλουν καθόλου πότισμα.

Η άλλη περίπτωση που μπορούμε να μάθουμε το φυσικό σχήμα των δέντρων είναι να παρατηρήσουμε το σχήμα των δασικών δέντρων. Τα έλατα μας δίνουν ένα θαυμάσιο τρόπο για να κατανοήσουμε το φυσικό σχήμα των δέντρων. Απλά, στα έλατα τα κλαδιά βγαίνουν σε ορόφους. Το φυσικό σχήμα των δέντρων είναι ένας κεντρικός κορμός. Ισχύει για όλα τα δέντρα, ακόμη και για μια ελιά. Η εικόνα που έχουμε εμείς για την ελιά είναι το κυπελλοειδές σχήμα. Όλα τα δέντρα, λοιπόν, μπορούν να πάρουν το φυσικό σχήμα, που είναι ένας κεντρικός κορμός και κλαδιά τρεις με πέντε βραχίονες, τα μπράτσα, που βγαίνουν σε μια γωνία 45° περίπου και είναι σε μορφή ελικοειδούς σκάλας. Για όσους γνωρίζουν την έλικα του DNA, μοιάζουν με αυτή. Ένα κλαδί εδώ, ένα κλαδί πιο πέρα, ένα κλαδί από την άλλη μεριά. Δύο κλαδιά ποτέ δε συμπίπτουν.

Είναι αφύσικο να βγάξει ένα δέντρο κλαδιά που ξεραίνονται. Όλοι πιστεύουν ότι είναι φυσικό. Τόσο πολύ έχει αντιστραφεί η αλήθεια. Έχουν γυρίσει τα πάνω, κάτω, όπως έλεγε κάποιος φιλόσοφος. Για να δώσουμε το φυσικό σχήμα αυτών των δέντρων, θα πρέπει να το κάνουμε τα 3-4 πρώτα χρόνια. Μετά είναι πάρα πολύ αργά για να το αλλάξουμε. Αν πάρουμε, έστω, τα δέντρα αλλοιωμένα και τα διορθώσουμε στα 3-4 πρώτα χρόνια, μπορούμε να πετύχουμε ένα σχήμα πιο κοντά στο φυσικό.

Τι συμβαίνει με ένα δέντρο που έχει φυσικό σχήμα: λιάζεται και αερίζεται ομοιόμορφα σε όλα τα σημεία του. Σπίτι που βλέπει ο ήλιος δε το βλέπει ο γιατρός, λέει η λαϊκή ρήση. Αυτό ισχύει και για τα δέντρα. Ένα δέντρο που λιάζεται και αερίζεται ομοιόμορφα δεν αναπτύσσει αρρώστιες και δεν προσβάλλεται από έντομα. Είναι αλήθεια αυτό που λένε οι αγρότες πως πρέπει να κλαδεύουμε τα δέντρα κάθε χρόνο. Αλλά τους σπόρους της δυστυχίας τους, τους έσπειραν αυτοί οι ίδιοι. Γιατί από τη στιγμή που βάλανε την πρώτη ψαλιδιά, αλλοιώσανε το σχήμα και ο αντίκτυπος υπήρχε για όλη τη ζωή του δέντρου. Άρα, λοιπόν πρέπει να είμαστε προσεκτικοί όταν παίρνουμε το ψαλίδι στα χέρια μας και ξεκινάμε να κλαδεύουμε ένα δέντρο. Είναι παρόμοιο με το πώς κουρεύουμε το κεφάλι μας ή με διάφορους άλλους τρόπους. Τα σινάπια και οι βρούβες είναι κλασσικά φυτά με φυσικό σχήμα. Αν δούμε ένα δέντρο με φυσικό σχήμα από πάνω, έχει το σχήμα αντεστραμμένης πυραμίδας. Αυτό είναι και το φυσικό σχήμα του δέντρου. Παραλλάσει ελαφρά στα διάφορα δέντρα. Όπως είπαμε στα έλατα έχει ορόφους αλλά ουσιαστικά σε όλα τα οπωροφόρα δέντρα πάνω κάτω είναι το ίδιο.

Όταν το δέντρο πάρει το φυσικό του σχήμα, η γωνία των 45° που σχηματίζει το κλαδί με τον κορμό του, είναι η γωνία με τη μέγιστη μηχανική αντοχή. Βάλτε πάνω 1,2,3 kgr ροδάκινα. Δε θα σπάσει ποτέ. Η γωνία που είναι κοντά στις 90° , με το που θα της βάλετε 2-3 φρούτα, θα πάει να σπάσει και θα πρέπει να την υποστηλώσουμε με φούρκες ή να τη δέσουμε, όπως δένουμε τις ροδακινιές, με σκοινιά γύρω γύρω. Ξεκινάει το κυπελλοειδές σχήμα για να μας διευκολύνει στο ράντισμα, στο αραιώμα, στο κλάδεμα αλλά στην ουσία προσθέτει πολύ περισσότερες εργασίες, ενώ ένα δέντρο, που έχει φυσικό σχήμα, μπορεί θαυμάσια να σηκώνει φορτίο χωρίς να σπάνε τα κλαδιά του. Βεβαίως, αν έρθετε στο κτήμα μου στην Έδεσσα, θα δείτε κερασιές και 10 μέτρα. Κάποιους από τους καρπούς 5,10,15 kgr, δεν τους φτάνουν. Και τα πουλιά έχουν αναφαίρετο δικαίωμα στους καρπούς αυτούς, όπως και εμείς. Άρα, όταν μαζεύω 100 kgr κεράσια, θα ήταν μιζέρια να πω γιατί αυτά δεν τα φτάνω. Άρα, κόβω τα κλαδιά επάνω για να μπορώ να τα κατεβάζω εύκολα και να τα μαζεύω ...

Ένα δέντρο, λοιπόν, με φυσικό σχήμα δέχεται ελάχιστη επέμβαση, ουσιαστικά μηδενική. Τι σημαίνει αυτό; Κάθε τομή δέντρου είναι πληγή, από την οποία μπορούν να μπουκ μινρόβια ή

Ξυλοφάγα έντομα. Υπάρχει μια κατηγορία εντόμων, ξυλοφάγων, που απειλούν και τα δασικά δέντρα και τις ροδακινιές. Στα οπωροφόρα δέντρα είναι δύο είδη: ο κόσος(;) και η ζεβζέρα(;). Το ένα είναι κίτρινη κάμπια με μαύρες βούλες και χτυπάει κυρίως τις αχλαδιές και το άλλο είναι ασπρορόδινο και χτυπάει μηλιές, ροδακινιές κ.λ.π.. Και ξαφνικά εκεί που ανεβαίνετε σε μια μηλιά να μαζέψετε καρπούς, ακούγεται ένα κρακ και σπάει ένα τεράστιο κλαδί. Το έχει υπονομεύσει, γιατί μένει τρία χρόνια μέσα στο κλαδί και σπάει από το βάρος του ανθρώπου. Σ' αυτή την περίπτωση, λοιπόν, οι τομές αποτελούν πηγή προβλημάτων. Γιατί και οι αγρότες, όταν κλαδεύετε ένα δέντρο, το πετσοκόβετε και θα πρέπει μετά να ραντίσετε, γιατί είναι πολύ εύκολο να πιάσει βωτρίτη ή περονόσπορο και θα πρέπει να το προστατέψετε με χαλκούχα ή οτιδήποτε άλλο για να μπορέσετε να αντιμετωπίσετε το πρόβλημα, που δημιουργήσατε με το ίδιο σας το κλάδεμα.

Δεύτερον, και σημαντικότερον, το δέντρο χάνει χρόνια ζωής. Δεν υπάρχει πιο γελοίο πράγμα από αυτό που ισχυρίζονται οι αγρότες, ότι, δηλ., παίρνουν ένα αλυσοπρίονο, πετσοκόβουν τις ελιές και η ελιά ανανεώνεται. Εσύ, αν σου πετσοκόψουν τα πόδια και τα χέρια, θα ανανεωθείς; Το δέντρο δεν είναι και αυτό οργανισμός; Τι διαφορά έχει; Ουσιαστικά, λοιπόν, πετσοκόβοντας τα δέντρα οι αγρότες, δημιουργούν τεράστια προβλήματα. Η ελιά έχει την ευγένεια να ανέχεται την ηλιθιότητα των ανθρώπων. Το να την πετσοκόβουμε και αυτή να ξαναδένει, οφείλεται πραγματικά στην εκπληκτική της ικανότητα να αναγεννάται. Αλλά να φανταστείτε, υπάρχει ένα τέτοιο παράδειγμα – το είδα σε ντοκιμαντέρ, δεν το γνώριζα – υπάρχει μια ελιά στην Καλαμάτα που είναι ένα τεράστιο πλατάνι, έχει αρκετά φυσικό σχήμα και δίνει ένα τόνο ελιές το χρόνο. Βέβαια, είναι πανύψηλη, 30, 40 μέτρα και είναι 800 ετών ή κάτι τέτοιο. Θέλω να πω, λοιπόν, ότι δεν κάνουμε τίποτε άλλο από το να πληρώνουμε ακριβά το τίμημα. Υπάρχει το αμπέλι του Πausανία στα Καλάβρυτα που είναι 2000 χρόνων. Βέβαια μπορεί να μη δίνει καρπούς αλλά τα δέντρα όταν δεν τα πετσοκόβουμε είναι πολύ πιο μακρόβια από όταν πάρουμε το ψαλίδι και αρχίσουμε...

Άρα, λοιπόν, αυτό που γίνεται είναι ότι αφαιρούμε χρόνια ζωής από το δέντρο και αυτό σοκάρεται σε πολύ μεγάλο βαθμό, με αποτέλεσμα, βέβαια, να λιγосτεύουν τα χρόνια ζωής του και εμείς να έχουμε πάρα πολλά προβλήματα.

Τώρα, μιας και μιλάμε για τομές δέντρων και για κλάδεμα δέντρων, επειδή δεν έχουμε δέντρα με φυσικό σχήμα, θα πρέπει να διαμορφώσουμε τα δέντρα ώστε να πλησιάζουν το φυσικό σχήμα για να ελαχιστοποιήσουμε ή να μηδενίσουμε τις κλαδευτικές μας επεμβάσεις, με όλες τις αρνητικές παρενέργειες που υπάρχουν. Και βέβαια να ξέρετε ότι και το κλάδεμα καρποφορίας, που κάνουν οι αγρότες, είναι μια αυθαιρεσία. Οι ροδακινιές, αν τις δείτε το φθινόπωρο και τις δείτε και το χειμώνα, από το κλάδεμα, είναι κούτσουρα που έχουν καμιά 50αριά – 100αριά βέργες και τίποτα άλλο. Ξαναγεμίζουν, βέβαια, αλλά όλα αυτά τα δέντρα χάνουν πολλά χρόνια ζωής. Μια αχλαδιά ας πούμε, με φυσικό σχήμα, μπορεί να

ζήσει 300 χρόνια άνετα. Σήμερα, μια ροδακινιά στην περιοχή μας, δε ζει πάνω από 20 χρόνια, από τα οποία τα 15 είναι παραγωγικά.

Όταν εγώ έχω γνώση του γεγονότος ότι υπήρχαν μηλιές, με τα λεγόμενα μήλα «bell for», που δίνανε 700 kgr μήλα και τώρα έχουμε αυτά τα «nana», τα ψωριάρικα, που για να βγάλεις 700 kgr μήλα, πρέπει να βάλεις 20 δέντρα στη σειρά. Αυτό είναι χαρά για τους φυτωριούχους αλλά δαπάνη για τους αγρότες, με όλες τις αρνητικές επιπτώσεις. Αυτά τα δέντρα, αν δεν τα υποστηλώσεις, με τα μήλα που έχουν, πέφτουν μαζί όλα κάτω. Οι ριζούλες τους είναι 5-6 cm, τις έκοψες και με το όργωμα και με το φρεζάρισμα... Τι να το κάνω, λοιπόν, αυτό το ψωριάρικο το δεντράκι όταν μπορώ να έχω μια μηλιά με 500 kgr μήλα; Υπήρχαν κερασιές, που μαζεύαμε 7 άτομα από την κάθε μία και ερχόταν το μεσημέρι και είχαμε μαζέψει 300 kgr κεράσια και ήταν ακόμη γεμάτη, γιατί είχε 600 kgr. Ποιο είναι το θετικό να έχουμε τις «nanes», που κάνουν 20 kgr κεράσια, επειδή απλά τις φτάνω με το χέρι μου ή χρησιμοποιώ μικρές σκάλες; Και τι να το κάνω αυτό, όταν έχουν τόσα προβλήματα και δεν έχουν περισσότερα χρόνια ζωής; Ο λόγος είναι ότι ο αγρότης δε βλέπει σε βάθος χρόνου, δεν ενδιαφέρεται, πια, να αφήσει κληρονομιά στα παιδιά του. Οι παλιοί λέγανε, βάλε ελιά για τα εγγόνια σου και αμπέλια για τα παιδιά σου. Βλέπανε σε μια προοπτική σε βάθος. Δεν τους ενδιέφερε μόνο ο εαυτός τους, ότι φάμε και ότι αρπάξουμε τώρα...

Άρα, λοιπόν, σ' αυτή την περίπτωση, έχουμε και ομοιόμορφη και σταθερή παραγωγή, σε αντίθεση με το ισχυρό κλάδεμα, που γίνεται στο κυπελλοειδές σχήμα, που συντελεί στο να παρουσιάζονται μεγάλες διαφορές ανάμεσα στα δύο χρόνια. Παρουσιάζεται, δηλ., το φαινόμενο της παρενιαυτοφορίας(;), όπου τη μια χρονιά υπάρχει μεγάλη παραγωγή και την άλλη πολύ μικρότερη.

Τώρα τι συμβαίνει και ένα δέντρο, που έχει φυσικό σχήμα, αναπτύσσεται πολύ περισσότερο από κάποιο άλλο που έχει κυπελλοειδές σχήμα; Επίσης, τα δέντρα που βάζετε με φυσικό σχήμα, στο 2ο, 3ο χρόνο έχουν βγάλει καρπούς ενώ τα άλλα μπορεί να κάνουν και 6 και 7 χρόνια. Οι φυρικές μπορεί να κάνουν 8 χρόνια, οι αχλαδιές το ίδιο και μετά απογοητεύεστε. Ο λόγος είναι, ότι επειδή τις κλαδεύουμε, δίνουν έμφαση στη βλάστηση εις βάρος της καρποφορίας. Ενώ ένα δέντρο με φυσικό σχήμα, στον 3ο κιόλας χρόνο, έχει καρπούς.

Όταν, λοιπόν, ο χυμός του δέντρου – θα τον πούμε χυμό, έτσι; - στο δέντρο με φυσικό σχήμα φεύγει από τη βάση, πάει στην κορυφή και μετά διακλαδίζεται ομοιόμορφα σε όλα τα σημεία. Όταν κόψετε την κορυφή ενός δέντρου, για να κάνετε το κυπελλοειδές σχήμα, μόλις φτάσει ο χυμός στο σημείο που αρχίζουν οι βραχίονες, ξεκινάει ο ανταγωνισμός

ανάμεσά τους, για το ποιός θα πάρει τους περισσότερους χυμούς. Γι' αυτό βλέπετε άλλα μπράτσα να είναι πιο χοντρά και άλλα πιο λεπτά. Εδώ έχουμε ανταγωνισμό ενώ στο φυσικό σχήμα των δέντρων, ο χυμός φτάνει μέχρι την κορυφή και μετά πάει ομοιόμορφα σε όλα τα κλαδιά, γι' αυτό έχουμε και πιο ισόρροπη ανάπτυξη.

Μπορείτε να κάνετε ένα πείραμα: κόψτε την κορυφή ενός πεύκου και συγκρίνετε την ανάπτυξη του με ένα αντίστοιχο που δεν του έχετε κόψει την κορυφή. Η διαφορά θα είναι η μέρα με τη νύχτα, στα 3-4 πρώτα χρόνια. Το πευκάκι, με την κορυφή, πάει προς τον ουρανό, γιατί έχει αυτή τη μνήμη ενώ πετσοκόβοντάς το, χάνει τη μνήμη του να πάει προς τον ουρανό. Επομένως, όταν έχουμε την εικόνα του φυσικού σχήματος, μπορούμε να δώσουμε στα δέντρα το φυσικό σχήμα, όσο είναι μικρά και στη συνέχεια να προχωρήσουμε.

Τώρα για τα αμπέλια, το αντίστοιχο φυσικό σχήμα, επειδή τα αμπέλια και οι ακτινιδιές είναι μια ιδιαιτερότητα, είναι οι κρεβατινές. Τα αμπέλια και τα ακτινίδια είναι δασικά δέντρα, που τα ανακαλύψανε στα δάση της Κασπίας θάλασσας. Η γενέτειρα του αμπελιού είναι, κατά πάσα πιθανότητα, η περιοχή ανάμεσα στο Ιράν και τη Ρωσία, στη Κασπία θάλασσα και από εκεί, προφανώς, πέρασε στη Θράκη. Οι Θρακιώτες ήταν και οι πρώτοι αμπελοκαλλιεργητές στον Ελλαδικό χώρο. Εκεί βρήκαν, λοιπόν, τα αμπέλια να αναρριχώνται σε πελώρια δασικά δέντρα. Και στην Ήπειρο υπήρχε στο παρελθόν καλλιέργεια αμπελιών, που μεγάλωναν πάνω στα δέντρα. Δεν πρέπει αυτά τα δέντρα να έχουν πυκνό φύλλωμα. Για παράδειγμα, εγώ έχω αμπέλια πάνω σε καρυδιές και σε βελανιδιές. Ένα δέντρο που ταιριάζει πολύ είναι η μελικουκιά αλλά δε μπορεί ένα δέντρο να έχει πυκνό φύλλωμα, γιατί τι συμβαίνει όταν ένα αμπέλι είναι σκαρφαλωμένο πάνω σε δέντρο; Κάνει πολύ περισσότερα τσαμπιά αλλά πολύ μικρότερα σε μέγεθος και σε βάρος. Όταν πάλι βρέχει, υπάρχουν ευνοϊκές θερμοκρασίες και υγρασία για να αναπτυχθεί περονόσπορος ή να πιάσει μπάστρα. Την ώρα, όμως, που φυσάει ένα αεράκι και τα τσαμπιά πηγαionoέρχονται πέρα δώθε πάνω στο δέντρο, στεγνώνουν και δεν αναπτύσσουν αρρώστιες. Με αυτόν τον τρόπο, πετυχαίνετε φυσικό έλεγχο των ασθενειών, χωρίς να κάνετε απολύτως τίποτα.

Οι αναδενδράδες αμπελοι, λοιπόν, είναι μια πολύ πιο φυσική μορφή αμπελιού. Βεβαίως, τα αμπέλια γίνονται τεράστια. Εγώ, κάποτε, είχα αμπέλια πάνω σε μηλιές ή αχλαδιές και κάποια στιγμή δέντρα των 300 kg, επειδή όλα έχουν τα όριά τους, άνοιξαν την αχλαδιά στα δύο. Είχε μεγαλώσει πάρα πολύ το αμπέλι, φορτώθηκε με 100 kg σταφύλια και τη διέλυσε. Υπάρχουν και όρια, λοιπόν και θέλει κάποια προσοχή αλλά είναι όμορφο να βλέπεις σε ένα δέντρο 2 είδη καρπών. Κάποτε, που ήρθε ένα ιαπωνικό συνεργείο, είδε πάνω στην καρυδιά μου και καρύδια και ακτινίδια και σταφύλια. Είναι, πράγματι, εντυπωσιακό να υπάρχουν τρία είδη καρπών πάνω στο ίδιο δέντρο. Άρα, λοιπόν, σ' αυτή την περίπτωση το πιο κοντινό σχήμα για τα αμπέλια και για τα ακτινίδια, είναι η κρεβατινά.

Εδώ, όμως, υπάρχει μια ιδιαιτερότητα. Αν προσπαθήσετε να βάλετε κρεβατινες στα 2 μέτρα έχετε υπογράψει την καταδίκη σας. Όλα τα σταφύλια θα ανάβουν, θα σαπίζουν οι ρώγες τους, θα πιάνουν, δηλ., μπάστρα, μετά θα πιάνουν βωτρίτη και όσο κι αν ραντίζετε δε θα βγάξετε άκρη. Αυτά θέλουν μια απόσταση 8 μέτρα. Αν έρθετε στο κτήμα στην Έδεσσα, θα δείτε αμπέλια, που καταλαμβάνουν ολόκληρη έκταση και δίνουν και 200 kgf σταφύλια το ένα. Πάλι η ίδια φιλοσοφία... γιατί να βάλω αμπελάκια του ενός μέτρου, που τα πετσοκόβω κάθε χρόνο ή τα απλώνω σε σύρμα και αυτό να το θεωρώ την πεμπουσία της καλλιέργειας και να πρέπει να ραντίζω; Τα τσαμπιά να είναι πολύ κοντά στο έδαφος και να αρπάζουν πολύ εύκολα αρρώστιες, ενώ το φυσικό σχήμα αυτού και της ακτινιδιάς είναι να αναρριχώνται και πιο κοντά σε αυτό είναι η κρεβατινα. Όσο πιο πολύ τρέχει ο χυμός ελεύθερα, χωρίς να βρίσκει διακλαδώσεις, τόσο πιο δυνατό γίνεται το αμπέλι και τόσο πιο μεγάλη παραγωγή έχει. Έχετε πετύχει με ένα σμπάρο πολύ περισσότερα από δύο τριγώνια. Είναι, λοιπόν, πολύ σημαντικό και για τα ακτινίδια και για τα αμπέλια αν τους έχετε δώσει αυτό το σχήμα της κρεβατινας, να τα έχετε σε απόσταση τουλάχιστον 8 μέτρων. Η παραγωγή σας θα είναι μεγαλύτερη από την πυκνοφυτεία. Δοκιμάστε το σε μια μικρή έκταση και θα δείτε τη διαφορά.

Και τα ρόδια μπορούν να πάρουν το σχήμα του δέντρου. Τα ρόδια πετάνε παραφυάδες. Στην περίπτωση των παραφυάδων, τις αφαιρούμε. Είτε μιλάμε για ελιές είτε για ροδιές είτε για κυδωνιές, τις παραφυάδες, τα κωλορίζα όπως λέμε στη λαϊκή έκφραση, τις αφαιρούμε. Και να ξέρετε επειδή μιλάμε για αναπαραγωγή δέντρων από σπόρο, όταν βάζετε ροδιές ή συκιές από παραφυάδες, αυτές θα έχουν πάντα παραφυάδες. Γι' αυτό να προτιμάτε τα μοσχεύματα από ροδιές ή φουντουκιές ή συκιές. Μη βάζετε παραφυάδες. Και μια και μιλάμε για αναπαραγωγή, μη φοβάστε να βάλετε αμπέλια από μοσχεύματα. Η ιστορία της φυλλοξήρας και ο λόγος που προωθήθηκαν τα αμερικάνικα υποκείμενα, πάνω στα οποία μπολιάζουμε ευρωπαϊκές ποικιλίες, οφείλεται κατά τη γνώμη μου, στην εξάντληση των εδαφών λόγω της μονοκαλλιέργειας της αμπέλου. Η άμπελος και η ελιά είναι εξαντλητικές καλλιέργειες. Καλή και άγια είναι η ελιά αλλά το έδαφος το ξεζουμίζει. Γι' αυτό και είναι σημαντικό να μην υπάρχει μονοκαλλιέργεια ελιάς. Να υπάρχει μεγάλη ποικιλία δέντρων, για να αναιρούνται τα αρνητικά αποτελέσματα της μονοκαλλιέργειας της ελιάς, όπως και κάθε μονοκαλλιέργειας.

Αυτό, λοιπόν, που πρέπει να προσέξουμε είναι αυτό το πράγμα. Μπορούμε να προχωρήσουμε με άγρια αμπέλια, που βγαίνουν από άγρια αμπέλια, να τα σπείρουμε, να βγουν άγρια φυτά και στη συνέχεια να τα μπολιάσουμε ή να βάλουμε μοσχεύματα ή καταβολάδες, να θάψουμε ένα μέρος από μια μακριά βέργα και να βγουν καινούρια φυτά. Ή από σπόρους από σταφύλι παλιό, από σταφύλι άγριο ή από σταφύλι ήμερο, που έχει κουκούτσι και μπορείτε από αυτό να βγάλατε ένα ημιάγριο σταφύλι, που στη συνέχεια θα μπολιάσετε ή μπορεί να σας δώσει μια ποικιλία που είναι ξεχωριστή. Όλα μπορούν να συμβούν στη φύση. Οι περισσότερες ποικιλίες, αρχικά, γίνονταν από τύχη. Έβγαине ένα

κλαδί από έναν καρπό ξεχωριστό, το έπαιρναν, μπολιάζανε και έτσι δημιουργούσανε τις ποικιλίες. Τώρα, βέβαια, δημιουργούν με σταυρογονιμοποίηση και με άλλες μεθόδους.

Εδώ, λοιπόν, στο φυσικό σχήμα, πάνω στο βραχίονα τα κλαδιά βγαίνουν με τη μορφή φαροκόκκαλου. Αυτό θα θυμάστε και πάντα, όταν τα κοιτάτε αντικριστά. Θα τα βλέπετε αριστερά- δεξιά και με αυτό τον τρόπο έχουμε ομοιόμορφο αερισμό.

Από οποιοδήποτε ήμερο καρπό σπείρετε το κουκούτσι, θα βγει ημιάγριο, δε θα βγει η ποικιλία που θέλετε. Αν δε σας νοιάζει αυτό και προορίζετε την παραγωγή για σας, καλώς, προχωράτε με αυτά. Αν σας νοιάζει, τα μπολιάζετε. Δεν είναι η καλύτερη περίπτωση το μπόλιασμα αλλά αν είναι τα δέντρα μας μπόλιασμένα πάνω σε άγριο, που βγήκε απ' ευθείας στον τόπο του, έχουμε, συγκριτικά, τα δεύτερα καλύτερα δέντρα στον κόσμο.

Και η τρίτη περίπτωση είναι δέντρα από φυτώριο, που είναι μπόλιασμένα σε άγριο επάνω. Και μπορείτε να το καταλάβετε αυτό, γιατί τα δέντρα έχουν την κεντρική πασσαλώδη ρίζα. Αν δείτε ρίζες σαν μουστάκια, πετάξτε το, είναι φυτό του εργαστηρίου, είναι από μεριστώματα. Δηλ. από πολλαπλασιασμό κυττάρου, είναι μια πλήρης διαστροφή της φύσης. Είναι ένα φυτό που σε όλη του τη ζωή θα το στηρίζετε με λιπάσματα ή με κοπριά ή με φάρμακα γιατί είναι ένα φυτό ευάλωτο.

Όταν ένα δέντρο ξέρουμε ότι ζει αιώνες έως και χιλιετηρίδες, όλα μπορούν να ανατραπούν. Το κλειδί θα περάσει από τη βελτίωση της γονιμότητας του εδάφους, που είναι η πρωταρχική μας και καθοριστικής σημασίας προσπάθεια, στο να στοχεύσουμε να εγκαταστήσουμε μεγάλη ποικιλία και από εκεί και πέρα να αφαιρέσουμε όλα τα ξερά από τις ελιές. Αυτή είναι μια σημαντική δουλειά, γιατί αυτά μπορεί να είναι η εστία που φιλοξενεί έντομα, όπως ο φλοιοτρίβης(;) π.χ. που μετά επιτίθεται και στα υγιή κλαδιά και κάνει τρυπούλες και μπαίνει μέσα και τα σπάει και τα ξεραίνει. Σ' αυτή την περίπτωση, λοιπόν, κάνουμε ένα καλό κλαδοκάθαρο όλων των ξερών και βοηθούμε με τη χλωρή λίπανση να βελτιωθεί το έδαφος, να ανανεωθεί το δέντρο και στη συνέχεια να του δώσουμε ένα σχήμα, που θα το βασανίζει κατά το δυνατόν λιγότερο. Γιατί είπαμε, ότι σε ένα τέτοιο δέντρο είναι ήδη αλλοιωμένο το σχήμα του και δε μπορούμε να το αλλάξουμε και να το φέρουμε πιο κοντά στο φυσικό.

Τώρα πότε κλαδεύουμε; Είτε για να επαναφέρουμε ένα δέντρο στο φυσικό σχήμα είτε για οποιοδήποτε άλλο λόγο. Στα πανεπιστήμια και η πρακτική ανά τον κόσμο, είτε μιλάμε για αγρότες είτε για γεωπόνους, είναι ότι τα δέντρα τα κλαδεύουμε το χειμώνα. Η εξήγηση

είναι ότι το χειμώνα οι χυμοί του δέντρου πάνε προς τα κάτω και έτσι το κλάδεμα μπορεί να γίνει χωρίς ιδιαίτερες επιπτώσεις από το σοκ. Μέγα λάθος! Ισχύει ακριβώς το ανάποδο. Όταν κόβουμε χοντρά κλαδιά στο μέγεθος ενός μπράτσου ή με 10-20 cm διάμετρο, πρέπει να κλαδεύουμε την άνοιξη, όταν οι χυμοί του δέντρου κυκλοφορούν με μεγάλη ένταση. Όταν κλαδεύουμε ένα δέντρο το χειμώνα η τομή του, είτε μικρή είτε μεγάλη, διαστέλλεται και συστέλλεται συνεχώς, ανάλογα με την αυξομείωση της θερμοκρασίας. Διαστολή- συστολή, διαστολή- συστολή, το ξύλο σχίζεται. Μπορεί να προσβληθεί από ξυλοφάγα έντομα είτε το κλαδί είτε το μπράτσο είτε και ολόκληρο το δέντρο. Άρα το κλάδεμα, το χοντρό, των δέντρων πρέπει να γίνεται αυστηρά την άνοιξη, για να κλείνουν γρήγορα οι πληγές και να επουλώνονται και να μην αποτελούν εστία μόλυνσης από αρρώστιες ή έντομα. Σε περίπτωση που μιλάμε για μικρά κλαδιά, μπορούν να αφαιρεθούν σε οποιαδήποτε στιγμή του χρόνου. Αλλά γενικά, το κλάδεμα το χειμώνα είναι ένα μεγάλο λάθος. Και είπαμε, ότι το να κλαδεύουμε χοντρά κλαδιά είναι ένα μεγάλο σοκ για το δέντρο.

Να πούμε τώρα, μιας και αναφερόμαστε στο κλάδεμα χοντρών κλαδιών, ποια είναι τα πιο ευαίσθητα δέντρα. Πρώτα, και με διαφορά, είναι το αμύγδαλο και το βερούκοκκο. Αυτά τα δύο δέντρα, όταν τους κόβετε χοντρά κλαδιά κάνουν έντονη έκκριση ρετσινιού. Πάντοτε, όταν βλέπετε κερασιές ή βερυκοκκιές ή δαμασκηνιές ή αμυγδαλιές, πυρηνόκαρπα όπως λέγονται επιστημονικά, να βγάζουν ρετσίνι, ψάξτε να βρείτε τι συμβαίνει στο δέντρο. Μήπως το ποτίζετε πάρα πολύ; Μήπως δεν το ποτίζετε καθόλου και έχει φοβερή ξηρασία; Μήπως το κλαδέψατε και κόψατε χοντρά κλαδιά; Αυτό σημαίνει και έντονη έκκριση ρετσινιού. Μήπως προσβλήθηκε σε μεγάλο βαθμό από αρρώστια; Μελίγκρες ή έντομα διάφορα; Δε θα κάνετε ότι κάνουν οι αγρότες, που παίρνουν ένα μαχαίρι και ξύνουν το ρετσίνι. Αυτό είναι τραυματικό οξύ που εκκρίνει το δέντρο και από εκεί, ίσως, ξεκίνησε η ιστορία της ρετσίνας, από το ρετσίνι του πεύκου. Είναι μια αντίδραση του δέντρου σε κάτι που το ζόρισε, που το στεναχώρησε, που το πλήγωσε. Άρα και στην περίπτωση των κλαδεμάτων, μπορείτε να προκαλέσετε ένα τέτοιο σοκ και να ξεραθεί ένα πελώριο δέντρο, επειδή του κόψατε ένα χοντρό κλαδί.

Κλασσική περίπτωση είναι η βερυκοκκιά και ονομάζεται το φαινόμενο αυτό αποπληξία. Το αποδίδουν σε έναν άγνωστο ιό. Είναι σύνθητες το φαινόμενο, να αποδίδουμε τα πάντα στους ιούς, τους κακομοίρηδες και στη συνέχεια να προσπαθούμε να βρούμε τι είναι και τι δεν είναι. Σ' αυτή την περίπτωση, λοιπόν, πρέπει να προσέχουμε αυτά τα δέντρα, να τους δίνουμε από την πρώτη στιγμή φυσικό σχήμα και μετά να τα αφήνουμε να μεγαλώσουν ως έχουν. Να μην κόψουμε ποτέ χοντρά κλαδιά. Μικρά κλαδιά, κανένα πρόβλημα. Αλλά, κόβοντας χοντρά κλαδιά, το δέντρο θα σοκαριστεί ανεπανόρθωτα. Και πέρα από το ότι θα χάσει χρόνια ζωής, μπορεί να ξεραθεί και τελείως. Προσοχή, λοιπόν, σ' αυτά και πάντα, αυστηρά, την άνοιξη. Στα μέρη μας, που έχουν κερασιές, μαζεύουν πρώτα τα κεράσια και μετά κλαδεύουν τα χοντρά κλαδιά. Με έναν σμπάρο δύο τρυγώνια. Και δε χαλάνε την παραγωγή της χρονιάς και δε σοκάρονται τα δέντρα και επουλώνονται οι πληγές γρηγορότερα. Πάντα όταν κόβουμε ψιλά κλαδιά, κόβουμε σύρριζα.

Λοιπόν, να μιλήσουμε τώρα για τα ψαλίδια και τα πριόνια. Πιστεύω ότι οι Ιάπωνες κάνανε τα τελειότερα γεωργικά εργαλεία στον κόσμο. Αυτά τα πριόνια είναι διπλής κόψης. Όταν κάνετε μια χοντρή τομή και την αγγίζετε με το χέρι σας, είναι λεία σαν να την κόψατε με το μαχαίρι. Αυτά τα πριόνια, διπλής κόψης, είναι πολύ σημαντικά, γιατί όταν κάνουμε χοντρές τομές, δε δημιουργούν «ταράτσες», δε δημιουργούν κυματώσεις. Γιατί αυτές οι κυματώσεις εμποδίζουν την ομοιόμορφη επουλώση της πληγής. Γιατί αν αυτή η πληγή δεν επουλώνεται, αποτελεί πιθανή εστία προσβολών από έντομα κ.λ.π.. Τα γιαπωνέζικα πριόνια δουλεύουν πάντα από εμπρός προς τα πίσω. Τραβάτε πάντα προς το σώμα σας. Και δε χρησιμοποιείτε δύναμη, απλά τα κρατάτε στο χέρι. Κόβουν μόνα τους αν είναι καλής ποιότητας.

Πάντα όταν κόβουμε, το ψαλίδι είναι παράλληλο προς την..... Δε θέλουμε το ψαλίδι να μασάει. Η τομή μας, στα ψιλά κλαδιά, θέλουμε να είναι σύρριζα με το κλαδί, να μη δημιουργούνται τακούνια, για να επουλώνεται γρήγορα η πληγή. Στα χοντρά κλαδιά, θα αφήνουμε πάντα ένα τακούνι μέχρι 3 cm. Και 10 cm και 15 cm διάμετρο να έχει το κλαδί, η κλίση θα είναι πλάγια, δε θα είναι οριζόντια, γιατί αλλιώς το νερό λιμνάζει και σαπίζει η τομή του δέντρου. Όσον αφορά αυτό το κομμάτι (το τακούνι) των 2 cm, ανακαλύψανε τελευταία και στη γεωπονική επιστήμη, ότι όταν κόψεις το χοντρό κλαδί σύρριζα με τον κορμό, δεν υπάρχει εκείνο το κομμάτι, που μεσολαβεί ανάμεσα στον κορμό και στο κλαδί που κόβεις και αυτό είναι που παράγει τις ουσίες που σχηματίζουν τον επουλωτικό ιστό και κλείνει η πληγή. Όταν, λοιπόν, το κόβετε σύρριζα, πέρα από το ότι μπορεί να ξεραθεί όλο το δέντρο ή το μπράτσο που πατάει επάνω, έχετε και αυτό το πρόβλημα, δεν παράγονται ποτέ ουσίες που επουλώνουν την πληγή, να κλείνει αυτή και να μην υπάρχουν αρνητικές επιπτώσεις. Αυτά είναι τα βασικά όσον αφορά την εποχή του κλαδέματος και τον τρόπο κλαδέματος.

Θέλετε να πάρετε και ψάχνετε για ένα χωράφι. Πέρα από το αισθητικό κομμάτι, θα μπείτε και στο πρακτικό σκέλος. Θα πείτε, ότι αγαπάω αυτό το μέρος και εδώ θέλω να ζήσω και αυτό είναι το κλειδί για να πάρετε μια απόφαση. Έρχεται μετά το δεύτερο σημαντικό κομμάτι, που είναι πώς να διαλέξω το χωράφι. Αν έχω ένα κομμάτι κληρονομιά και δεν έχω και λεφτά στα χέρια μου, σημαίνει ότι θα κάνω με αυτό το κομμάτι. Αν έχω λεφτά θα πρέπει να κάνω και την καλύτερη, κατά το δυνατόν, επιλογή. Το πρώτο και πρακτικό κριτήριο είναι τα μεγάλα δέντρα, που μεγαλώνουν στο χωράφι. Αν δείτε τέτοια δέντρα είναι καλό σημάδι βαθέως χώματος. Αν τα δέντρα είναι και υγιή, είναι και σημάδι υγείας του εδάφους. Το δεύτερο κριτήριο είναι μεγάλη ποικιλία αυτοφυών φυτών. Όσο πιο πολλά άγρια φυτά υπάρχουν σε ποικιλία, τόσο πιο καλή είναι η γονιμότητα του εδάφους. Αν δείτε ένα είδος φυτού, φύγετε! Το έδαφος έχει χάσει τη γονιμότητά του. Αυτά είναι δύο απλά κριτήρια και δε χρειάζεται να πάτε να κάνετε ανάλυση εδάφους κ.λ.π..

Ελάτε να δείτε, ο Παναγιώτης έκοψε τα εσωτερικά κλαδιά της μηλιάς, για να αερίζεται και να λιάζεται. Σωστά έπραξε αλλά αυτός ο αγώνας δε θα τελειώσει ποτέ, γιατί συνεχώς θα πρέπει να κλαδεύει τα κλαδιά που πετάνε προς τα μέσα, με αποτέλεσμα όλη του η παραγωγή να συγκεντρώνεται στις άκρες. Όταν ένα δέντρο έχει κλαδιά αλληλοσκιαζόμενα, δεν κάνει λουλούδια και κατ' επέκταση καρπούς. Άρα το δέντρο θα κάνει πολλούς και υγιείς καρπούς στην άκρη. Το κυπελλοειδές σχήμα δημιουργεί ανάγκες συνεχούς επέμβασης. Πάντοτε, βέβαια, με σεβασμό προς τα δέντρα. Όταν οι επεμβάσεις είναι μεγάλες κάντε τες σταδιακά. Εκτός αν απειλείται η επιβίωση ενός δέντρου. Το πιο σωστό είναι οι επεμβάσεις να γίνονται σε διάρκεια δύο χρόνων και όχι τον πρώτο χρόνο. Να ξέρετε, επίσης, ότι όταν συμβαίνει κάτι σ' ένα δέντρο από πάνω, συμβαίνει και αντίστοιχα στο ριζικό σύστημα. Αν στραβώσει ένα κλαδί από πάνω, ακολουθεί και η ρίζα, που στραβώνει σε κάποιο σημείο κι αυτή. Αν βρει η ρίζα, πάλι, πέτρα και στραβώσει, στραβώνει αντίστοιχα και κάποιο κλαδί από πάνω.

Όσον αφορά, τώρα, τον πάσσαλο στα δέντρα, αυτός δε χρειάζεται ποτέ, παρά μόνο όταν έχουμε πολύ ισχυρούς ανέμους. Και σε αυτή την περίπτωση, πρέπει να μπαίνει σε απόσταση. Όταν τον βάζουμε κολλητά, δεν κάνει το δέντρο κλαδιά από τη μεριά που είναι ο πάσσαλος. Άρα τον βάζουμε πάντα σε απόσταση και το σκοινί το βάζουμε σε δάρι για να μη στραγγαλίσει τον κορμό.

Για να ξέρουμε τι θα αφήσουμε και τι θα κλαδέψουμε, θα πρέπει να παρατηρούμε το δέντρο γύρω, γύρω, για να δούμε ποιός είναι πραγματικά ο βασικός κορμός του δέντρου.

ΣΒΟΛΟΙ

Είπαμε ότι τα σιτηρά, σε αντίθεση με τη γνωστή παραδοχή και την κοινή πρακτική σε όλο τον κόσμο, που σπέρνουν 20-25 kgr σιτηρών είτε είναι βρώμη είτε σίκαλη είτε σιτάρι είτε ρύζι, στη φυσική καλλιέργεια είναι πολύ λιγότερα. Δηλ. σπέρνουμε 5-10 kgr . Όταν είμαστε αρχάριοι σπέρνουμε 10 kgr , όσο αποκτάμε καλύτερη τεχνική και σπέρνουμε πιο ομοιόμορφα, φτάνουμε στα 5 kgr .

Στην περίπτωση αυτή, είπαμε, η πυκνή σπορά που γίνεται για να ελέγχουμε καλύτερα τα

αγριόχορτα, δε βοηθάει να αδελφώνουνε τα σιτηρά πολύ. Αδελφωμα λέγεται το ότι κάθε φυτό σιτηρού βγάζει από τη βάση του άλλα αδέρφια, τα οποία επηρεάζουν και την παραγωγικότητα της ποικιλίας. Είναι ιδιότητα της ποικιλίας το πόσα αδέρφια θα κάνει και όσο πιο πολλά αδέρφια σχηματίζουνε τα φυτά μας, λόγω της αραιής σποράς, τόσο πιο ανθεκτικά είναι και στα πλαγιάσματα, λόγω των ισχυρών ανέμων και παράλληλα μας δίνουν περισσότερη παραγωγή.

Τώρα στην περίπτωση της φυσικής καλλιέργειας, για να λύσουμε το πρόβλημα των αγριόχορτων, που μπορεί να βγαίνουν ενδιάμεσα, γιατί η πυκνή σπορά, πάλι, έχει αγριόχορτα είτε είναι βρούβες είτε παπαρούνες, αν και είναι πολύ λιγότερα από την αραιή σπορά. Στην περίπτωση αυτή, για να καλύψουμε το ενδιάμεσο των φυτών που βγαίνουν, χρησιμοποιούμε το τριφύλλι, το έρπον, που παίζει ρόλο και βελτιωτικό και ελέγχου των αγριόχορτων. Και βέβαια, ένας άλλος τρόπος για να φτάσουμε στην ελάχιστη ύπαρξη αγριόχορτων, είναι η συνεχής διαδοχή καλλιεργειών. Πριν θερίσουμε το χειμερινό σιτηρό, σπέρνουμε το καλοκαιρινό. Μπορεί να είναι το ρύζι, μπορεί να είναι το καλαμπόκι, η σόγια ή αν μιλάμε για ξερικές καλλιέργειες το φαγόπυρο(;), το κεχρί, το σουσάμι. Με αυτόν τον τρόπο, λοιπόν, μπορούμε να έχουμε έλεγχο των αγριόχορτων, συνεχή αύξηση της γονιμότητας και το τρίτο μέσο για να ελέγξουμε τα αγριόχορτα είναι το άχυρο. Δηλ., θερίσαμε το χειμερινό σιτηρό; Πήραμε τον καρπό; Όλο το άχυρο το επιστρέφουμε στο χωράφι και το απλώνουμε, το σπέρνουμε. Έχουμε δηλ. τριφύλλι, συν άχυρο, βελτίωση της γονιμότητας του εδάφους, έλεγχο των αγριόχορτων και τις δύο σοδειές επίσης μέσα στο χωράφι. Στην περίπτωση των σβόλων, δε χρειάζεται, για να σπείρουμε 5- 10-15 kgf το στρέμμα, να κάνουμε εκατοντάδες κιλά σβώλους με τα χέρια. Σ' αυτή την περίπτωση, η μπετονιέρα μπορεί να αποτελέσει μια πολύ καλή λύση.

Όταν ξεκινήσαμε να κάνουμε σβώλους με τη μπετονιέρα, εφαρμόζοντας όσα με λεπτομέρειες αναγράφονται στο βιβλίο, δε ξέραμε ότι ο Fucusca είχε κρύψει κάποια μυστικά. Σας είπα χθες, ότι το ένα ήταν οι ίνες και το δεύτερο ήταν το λασπόνερο. Εμείς βάζουμε τους σπόρους γυμνούς μέσα στη μπετονιέρα, ψεκάζουμε με νερό, ρίχνουμε χώμα σε σκόνη, ψεκάζουμε με νερό, ρίχνουμε χώμα σε σκόνη... Με αυτό τον τρόπο, κάποιοι σπόροι «ντυνόντουσαν» κατά ένα μέρος, κάποιοι λιγότερο, ενώ άλλοι καθόλου. Δεν είχαμε ένα ομοιόμορφο ντύσιμο των σπόρων, με αποτέλεσμα οι σβώλοι να μη γίνονται καλής ποιότητας, να σπάνε εύκολα κ.λ.π.. Όπως σας είπα χθες, έφθασα μέχρι την Τανζανία για να μάθω που ήταν το πρόβλημα και τελικά όταν ήρθε ο Fucusca στην Ελλάδα το '98 μας μίλησε για τις δύο επιπλέον λεπτομέρειες, που ήταν πολύ σημαντικές.

Το λασπόνερο αυτό, πρέπει να είναι αρκετά παχύ για να μας βάφει καλά τα δάκτυλα, να μην είναι πολύ αραιό και βάζουμε το λασπόνερο στους σπόρους και όχι αντίστροφα, γιατί έτσι μπορούμε να ρυθμίσουμε την ποσότητα η οποία χρειάζεται.

Τώρα, λοιπόν, βλέπετε ότι έχουμε μια μάζα λάσπης με σπόρους και το ερώτημα που γεννιέται είναι πως θα χωρίσουμε αυτούς τους σπόρους. Η μπετονιέρα, που έχουμε εμείς, είναι ηλεκτρική αλλά δεν έχει πτερύγια. Εδώ, δυστυχώς, έχει πτερύγια και αυτό θα μας δυσκολέψει. Κάνουμε ένα σάντουιτς. Στο πρώτο στρώμα βάζουμε χώμα σε σκόνη, πούδρα ει δυνατόν, στη μέση βάζουμε τη λάσπη με τους σπόρους και από πάνω βάζουμε πάλι χώμα στεγνό. Και μετά με τη παλάμη, όπως γυρνάει η μπετονιέρα, ακολουθώντας την ίδια φορά, πιέζουμε και χωρίζονται ένας, ένας. Εδώ, ελπίζουμε να το κάνουν αυτό τα πτερύγια της μπετονιέρας, γιατί δεν μπορούμε να βάλουμε χέρι.

Η ποσότητα του χώματος που ρίχνω είναι εμπειρική, με το μάτι. Αν μπορώ να βάλω μέσα την παλάμη μου, καταλαβαίνω από την υγρασία αν θέλει άλλο χώμα. Αν κολλάει στα χέρια μου βάζω αμέσως χώμα για να μην κολλήσουνε. Στην μπετονιέρα το βλέπουμε με το μάτι.

Να μιλήσουμε λίγο και για τη φύτευση δενδρυλλίων, γιατί υπάρχουν διαφορές στη φυσική καλλιέργεια. Εδώ βλέπουμε μια κερασιά. Όταν την πήραμε είχε ήδη πετάξει φυλλαράκια. Αυτό είναι λάθος. Αν φυτέψουμε τώρα θα έχει πρόβλημα το φυτό. Θα πρέπει να είναι με μάτι κοιμώμενο.

Όταν είναι μπολιασμένο σε άγριο, έχει κεντρική πασσαλώδη ρίζα. Αυτό είναι το απόλυτο κριτήριο για να δείτε αν σας δουλεύει ο φυτωριούχος ψιλό γαζί ή αν σας λέει την αλήθεια. Όταν οργώνουν οι αγρότες το χωράφι, το φρεζάρουν και δεν υπάρχει κανένα πράσινο, μπορούν να βάλουν απ' ευθείας το δενδρύλλιο και να το φυτέψουν. Στην περίπτωση, όμως της φυσικής καλλιέργειας, επειδή δεν κάνουμε καμιά κατεργασία του εδάφους και φυτεύουμε απ' ευθείας στο χώρο ως έχει, μπορεί να έχει πολλά πράσινα μέρη. Αυτά τα πράσινα μέρη δεν πρέπει να έρθουν σε επαφή με το ριζικό σύστημα του δέντρου μέσα στο χώμα, γιατί θα σαπίσουν και θα δημιουργήσουν σηφιρριζίες, το φυτό μας θα υποφέρει και εμείς θα φαχνόμαστε για την αιτία. Άρα, λοιπόν, γίνεται ένας καθαρισμός των χόρτων. Ξύνουμε όλα τα χόρτα χωρίς να σκάβουμε. Καθαρίζουμε σε ένα μέτρο διάμετρο.

Πηγή: idiakrisi.blogspot.gr